

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และการยอมรับนวัตกรรมของครูสังกัดกรมสามัญศึกษาที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาสายสามัญด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล จากครูโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 280 ชุด โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของครูสังกัดกรมสามัญศึกษาที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาสายสามัญด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังกับความพึงพอใจในการใช้สื่อของครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการนี้
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับนวัตกรรมการสื่อสารระบบทางไกลผ่านดาวเทียมกับความพึงพอใจของครูในโรงเรียนที่ได้รับโครงการนี้มาปฏิบัติ
4. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำระบบการสื่อสารทางไกลผ่านดาวเทียมมาใช้ในโรงเรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 280 คน เป็นเพศหญิง 155 คน และเพศชาย 124 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36 - 40 ปี มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เป็นจำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ 81.8 นอกจากนี้ 1 ใน 4 ของกลุ่มตัวอย่างจะมีอายุราชการระหว่าง 6 - 10 ปี และส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เข้าร่วมโครงการฯ มาแล้วประมาณ 1.1 - 2 ปี และ 2.1 - 3 ปี ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 34.6 และ 30.4 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ความคาดหวังต่อการใช้สื่อในโครงการฯ

ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังต่อการใช้สื่อในโครงการในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับความคาดหวังจากสูงไปหาต่ำ 3 อันดับแรกได้แก่ ความคาดหวัง ในด้านความทันสมัย ทัดเทียมโรงเรียนอื่น คาดหวังว่าประสิทธิภาพของสื่อจะสามารถใช้แทนการสอนของครูโดยตรงในห้องเรียน และ คาดว่าสื่อต่างๆจะทำให้ความสำคัญของครูในห้องเรียนลดน้อยลง แต่ในขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างก็มีความคาดหวังค่อนข้างสูง ในหัวข้อดังต่อไปนี้ คือคาดว่าสื่อต่างๆจะช่วยลดปัญหาการขาดแคลนครูได้ จะช่วยให้นักเรียนได้รับความเสมอภาคทางการศึกษา และตนเองจะได้รับข้อมูลและความรู้ที่เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการฯ

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการใช้สื่อในโครงการฯ

ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการสื่อในโครงการฯ ค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นความพึงพอใจเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ในหัวข้อต่อไปนี้คือ พึงพอใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการขยายโอกาสทางการศึกษา พึงพอใจที่โรงเรียนของตนเข้าร่วมโครงการนี้ รวมทั้งพึงพอใจต่อระบบการถ่ายทอดและความชัดเจน และการใช้เทคนิคของโทรทัศน์เพื่อช่วยให้

นักเรียนเรียนรู้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ยังมีความพึงพอใจต่อนโยบายของครูผู้สอนที่โรงเรียนต้นทาง อีกด้วย แต่มีข้อสังเกตว่าความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสารของนักเรียนและครูที่โรงเรียนต้นทาง โดยผ่านสื่อโทรคมนาคม

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการใช้สื่อการสอนในโครงการฯ

โดยรวมกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้สื่อการสอนในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การสรุปทบทวนในแต่ละวิชาภายหลังจากการเรียนรู้ผ่านระบบทางไกล การร่วมฟังการเรียนการสอนอย่างตั้งใจ และในขณะเดียวกัน ก็สังเกตจากปฏิกิริยาของนักเรียนว่าเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงใด แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ามีเพียงข้อเดียวที่มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ คือ พฤติกรรมการติดต่อกลับไปยังโรงเรียนต้นทางในกรณีที่มีข้อสงสัยหรือข้อเสนอนะ

ส่วนที่ 5 ระดับการยอมรับนวัตกรรมการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการยอมรับค่อนข้างสูง รวมทั้งมีค่าเฉลี่ยคะแนนการยอมรับในแต่ละข้ออยู่ในระดับค่อนข้างสูงเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ยอมรับว่าเทคโนโลยีการสื่อสารทางไกลผ่านดาวเทียมมีประโยชน์ต่อการศึกษา ยอมรับการที่โรงเรียนเข้าร่วมโครงการนี้ และเห็นประโยชน์จากการที่โรงเรียนเข้าร่วมโครงการ ยอมรับว่าการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนครูได้ อีกทั้งยอมรับว่าสื่อการสอนที่ใช้ในโครงการฯ มีประสิทธิภาพ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 "ครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาสาขาสามัญด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม ที่มีลักษณะทางประชากรต่างกัน จะมีความคาดหวังและความพึงพอใจต่อโครงการนี้ต่างกัน"

ความคาดหวัง

- 1.1) กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีความคาดหวังต่อการเข้าร่วมโครงการฯ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1
- 1.2) กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีความคาดหวังต่อการเข้าร่วมโครงการฯ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1
- 1.3) กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคาดหวังต่อการเข้าร่วมโครงการฯ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1
- 1.4) กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลารับราชการต่างกัน มีความคาดหวังต่อการเข้าร่วมโครงการฯ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1
- 1.5) กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาเข้าร่วมโครงการฯ ต่างกัน มีความคาดหวังต่อการเข้าร่วมโครงการฯ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

ความพึงพอใจ

- 1.1) กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโครงการฯ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1
- 1.2) กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโครงการฯ ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1
- 1.3) กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโครงการฯ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

- 1.4) กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาบริหารต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโครงการฯ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 1
- 1.5) กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาเข้าร่วมโครงการฯต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโครงการฯ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 1

สมมุติฐานที่ 2 “ความคาดหวังของครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาสายสามัญด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อการสอนในโครงการนี้”

จากการวิจัยพบว่า

ความคาดหวังของครูที่เข้าร่วมโครงการฯมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 กับพฤติกรรมการใช้สื่อการสอนในโครงการซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ 2

สมมุติฐานที่ 3 “ความพึงพอใจของครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาสายสามัญด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อการสอนในโครงการนี้”

จากการวิจัยพบว่า

ความพึงพอใจของครูที่เข้าร่วมโครงการฯมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 กับพฤติกรรมการใช้สื่อการสอนในโครงการซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ 3

สมมุติฐานที่ 4 “ระดับการยอมรับนวัตกรรมการสื่อสารระบบทางไกลผ่านดาวเทียมของครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจ”

จากการวิจัยพบว่า

ระดับการยอมรับการสื่อสารระบบทางไกลผ่านดาวเทียม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 กับระดับความพึงพอใจซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ 4

3. การวิเคราะห์เนื้อหาคำถามปลายเปิด

1. ท่านคิดว่าการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสามารถทดแทนการสอนจากครูโดยตรงในชั้นเรียนได้หรือไม่ อย่างไร โปรดอธิบาย

การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสามารถทดแทนการสอนจากครูโดยตรงในชั้นเรียนได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจาก

- เป็นการเรียนการสอนในหลักสูตรเดียวกัน
- อุปกรณ์การสอนและสื่อการสอนที่นำมาใช้ประกอบการสอนนั้นยังทันสมัย แต่ก็มีข้อจำกัดคือ
- เป็นการสื่อสารทางเดียว (One - Way Communication)
- ต้องอาศัยการควบคุมดูแล และการประเมินผลจากครูที่โรงเรียนปลายทาง
- นักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ นั้นมีความสามารถในการรับรู้ที่ไม่เท่ากัน

2. ปัญหาและอุปสรรคที่ท่านพบในชั้นเรียนของท่าน จากการเรียนผ่านระบบทางไกลผ่านดาวเทียมคืออะไร

ปัญหาและอุปสรรคที่พบในชั้นเรียนนั้นได้แก่

- การที่โรงเรียนปลายทางไม่สามารถจัดตารางการสอนให้ตรงกับเวลาที่ออกอากาศ
- การมีอุปกรณ์โทรคมนาคมไม่เพียงพอต่อการใช้งานจริง

3. ท่านมีความคิดเห็นต่อโครงการการศึกษาสายสามัญด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมอย่างไร

ข้อดี

- เป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาสู่ชนบทที่ห่างไกล ทำให้มีคุณภาพทางการศึกษาในมาตรฐานเดียวกัน

ข้อเสีย

- นักเรียนจำเป็นที่จะต้องได้รับการดูแล และควบคุมอย่างใกล้ชิดจากครูในชั้นเรียน
- มีอุปกรณ์โทรคมนาคม และจำนวนโทรศัพท์ไม่เพียงพอกับความต้องการใช้จริง

4. ท่านมีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการศึกษาระบบนี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไปหรือไม่ อย่างไร

- ครูที่โรงเรียนปลายทางควรได้รับการดูงาน พบปะและแลกเปลี่ยนประสบการณ์จริง เพื่อช่วยกันพัฒนาสื่อการสอน จัดทำแผนการสอน และประเมินผลร่วมกัน
- ควรนำเสนอสิ่งที่หาดูได้ยาก และครูที่โรงเรียนปลายทางไม่สามารถนำเสนอในชั้นเรียนได้ มาให้นักเรียนได้ดูและศึกษา
- ควรมีเทปให้ยืม และส่งคู่มือ / ตารางการสอนไปโรงเรียนปลายทางก่อนการออกอากาศการสอนจริง
- ควรมีการเปลี่ยนสถานที่ออกอากาศบ้าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การอภิปรายผลการวิจัย

สมมุติฐานที่ 1 “ครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาสายสามัญด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม ที่มีลักษณะทางประชากรต่างกัน จะมีความคาดหวังและความพึงพอใจต่อโครงการนี้ต่างกัน”

ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของครูที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาสายสามัญด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุราชการ และระยะเวลาเข้าร่วมโครงการต่างกันั้น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนความพึงพอใจ ก็ไม่แตกต่างกันตามตัวแปร เพศ ระดับการศึกษา อายุราชการ และระยะเวลาเข้าร่วมโครงการ เช่นเดียวกัน ยกเว้นแต่ ตัวแปรอายุ โดยครูที่มีอายุต่างกัน จะมีระดับความพึงพอใจแตกต่างกัน

ทั้งนี้ จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ว่า การไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่าง เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุราชการ และระยะเวลาเข้าร่วมโครงการฯ กับความคาดหวังและความพึงพอใจนั้น เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา นั้น มีคุณลักษณะทางสังคมที่คล้ายคลึงกัน เช่น ระดับการศึกษา อายุราชการ และระยะเวลาเข้าร่วมโครงการฯ ที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการแบ่งกลุ่มทางสังคม (Social Categories Theory) ของ เดอ เฟลอร์ (De Fleur, 1966) ช้างโน (พัชนี เขยจรรยา , 2541: 215) ที่ว่า บุคคลที่มีลักษณะทางสังคมคล้ายคลึงกันเช่น การศึกษา เพศ อายุ อาชีพ จะมีพฤติกรรมและการสื่อสาร เช่น การเปิดรับสื่อ ความคาดหวัง และความพึงพอใจต่อการใชื่อที่คล้ายคลึงกัน ด้วยเหตุนี้ลักษณะทางกลุ่มสังคม จะมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อกระบวนการสื่อสารของบุคคล อีกทั้งการมีขอบเขตแห่งประสบการณ์ (Field of Experience) ในสาขาอาชีพครุร่วมกัน จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังและความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน

ในกรณีของความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างความพึงพอใจกับอายุนั้น สอดคล้องกับ คำอธิบายของ (ปรมะ สตะเวทิน , 2540 : 113) ที่ว่า อายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมีความแตกต่างในเรื่องความคิดและพฤติกรรม โดยทั่วไปคนที่อายุน้อยมักมีความคิดเสรีมากกว่า (More Liberal) คนที่อายุมาก และคนที่อายุมากมักมีความคิดอนุรักษนิยมมากกว่า (More Conservative) ดังนั้นสำหรับการวิจัย ในครั้งนี้ ความแตกต่างระหว่างกลุ่มอายุอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในระดับที่แตกต่างกัน โดยระดับความพึงพอใจที่พบในกลุ่มครูที่มีอายุน้อยนั้นอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ส่วนกลุ่มครูที่มีอายุมากกว่านั้นจะมีระดับความพึงพอใจในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ครูที่มีอายุมากกว่าจะมีความภูมิใจที่ได้ให้ความรู้และเป็นส่วนหนึ่งในการขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียน อยู่แล้วจากการเป็นครูโดยไม่ต้องเข้าร่วมโครงการฯ ก็ได้ ในขณะที่ครูที่มีอายุน้อย จะให้ความสำคัญกับการเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาสื่อการสอนให้ทันสมัยยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎี Rising Frustration (ช้างใน ขนวดิ บุญลือ) ที่กล่าวว่า ผู้ที่มีอายุมากมักจะเป็นผู้เคยชินกับการฝึกฝนในแบบเก่า ไม่สนใจกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรอบๆตัว จึงมักจะก้าวตามไม่ทันเทคโนโลยีใหม่ๆที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ดังนั้นจึงส่งผลให้เกิดความไม่พอใจ ความหงุดหงิด และส่งผลให้เกิดการปิดกั้นตนเองจากเทคโนโลยี สำหรับการวิจัยครั้งนี้พบว่า ครูที่มีอายุน้อยกว่าจะมีระดับความพึงพอใจสูงกว่าครูที่มีอายุมากกว่า ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า ส่วนหนึ่งมาจากการการปิดกั้นตนเองจากเทคโนโลยีนั่นเอง

สมมุติฐานที่ 2 “ความคาดหวังของครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาสายสามัญ ด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อการสอนในโครงการนี้”

ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของครูที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาสายสามัญ ด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการใช้สื่อการสอน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน

ซึ่งแสดงให้เห็นว่า หากครูมีความคาดหวังสูงก็จะมีพฤติกรรมการใช้สื่อการสอนในระดับสูงเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการศึกษาที่ครูมีความคาดหวังสูงในหัวข้อต่อไปนี้

- คาดหวังว่าสื่อต่างๆที่ใช้ในโครงการฯ จะช่วยลดปัญหาการขาดแคลนครูได้
- คาดหวังว่านักเรียนจะได้รับความเสมอภาคทางการศึกษา
- คาดหวังว่า ตนเองจะได้รับข้อมูลที่แตกต่าง และความรู้ที่เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการฯ

ซึ่งความคาดหวังข้างต้นล้วนแล้วแต่เป็นความคาดหวังที่จะแก้ปัญหาการขาดแคลนครู โดยการใช้อุปกรณ์การสอนแทน และคาดหวังว่าสื่อการสอนจะช่วยให้ นักเรียนได้รับความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งคาดว่าตนเองจะได้ความรู้เพิ่มขึ้น ความคาดหวังเหล่านี้ ทำให้มีการใช้อุปกรณ์การสอนมาก ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทั้งครูและนักเรียน ดังนั้นอะไรที่เป็นประโยชน์มากก็จะรับมาใช้มาก ดังนั้น พฤติกรรมที่แสดงออกมา จึงเป็นไปในทิศทางที่สัมพันธ์กันกับความคาดหวังที่มี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Rubin (อ้างใน ยุบล เบญจรงค์กิจ , 2534 : 96) ที่ว่า การเลือกเปิดรับสื่อเป็นพฤติกรรมที่ผู้รับสารตั้งใจจะทำเพื่อตอบสนองความต้องการ และผู้รับสารจะคาดหวังว่าสื่อใดจะให้ในสิ่งที่เขาต้องการได้ และ พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อนั้นจะเปลี่ยนแปลงไปตามความคาดหวังที่มี

สมมุติฐานที่ 3 “ความพึงพอใจของครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาสายสามัญ ด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อการสอนในโครงการนี้”

ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของครูที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาสายสามัญ ด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการใช้สื่อการสอน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า หากครูมีความพึงพอใจสูงก็จะมีพฤติกรรมการใช้สื่อการสอนในระดับสูงเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการศึกษาที่ครูมีความพึงพอใจสูงในหัวข้อต่อไปนี้

- พึงพอใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการขยายโอกาสทางการศึกษา

- ฟังพอใจที่โรงเรียนของตนเข้าร่วมโครงการนี้
- ฟังพอใจต่อระบบการถ่ายทอดและความชัดเจน

ดังนั้นความพึงพอใจจะนำไปสู่ความเต็มใจในการใช้สื่อการสอน ทำให้พฤติกรรม การใช้สื่อการสอนเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับความพึงพอใจ

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Katz (อ้างใน ยุบล เบญจรงค์กิจ , 2534 : 90)

ที่ว่า ผู้รับสารมองเห็นว่าสื่อช่วยสนองความต้องการได้ จึงใช้สื่อนั้นเพื่อตอบสนอง ความต้องการของตนเองและสังคม และสอดคล้องกับแนวคิดของการสื่อสารใน องค์การที่ว่าความพึงพอใจในการสื่อสารจะนำไปสู่ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

สมมุติฐานที่ 4 “การยอมรับนวัตกรรมการสื่อสารระบบทางไกลผ่านดาวเทียมของครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจ”

ผลการวิจัยพบว่า การยอมรับนวัตกรรมการสื่อสารระบบทางไกลผ่าน ดาวเทียมของครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติกับระดับความพึงพอใจ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ซึ่งแสดงให้เห็น ว่า หากครูมีการยอมรับนวัตกรรมฯ สูงก็จะมี ความพึงพอใจต่อการ ใช้สื่อการสอน ในเช่นกัน สามารถอธิบายได้ว่าการยอมรับนวัตกรรมจะต้องผ่านขั้นตอนของการ ยอมรับตั้งแต่ ขั้นตอนให้ความสนใจ การแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับนวัตกรรมที่มีเพิ่ม เติม ตลอดจนการนำไปทดลองใช้ หากนวัตกรรมนั้นไม่ยุ่งยาก และเป็นประโยชน์ เชิงเทียบสูงนวัตกรรมนั้นก็จะเป็นที่ยอมรับ ในการใช้นวัตกรรมนั้น ถ้าผู้ใช้มีความ พึงพอใจต่อนวัตกรรมนั้นสูง ก็จะทำให้เกิดการตัดสินใจรับนวัตกรรมมาใช้ในระดับ สูงตามไปด้วย ดังจะเห็นได้จากกรณีที่ครูมีการยอมรับนวัตกรรมฯ สูงในหัวข้อต่อไป นี้

- ยอมรับว่าเทคโนโลยีการสื่อสารทางไกลผ่านดาวเทียมมีประโยชน์ต่อ การศึกษา (ประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ)
ยอมรับการที่โรงเรียนเข้าร่วมโครงการนี้
- ยอมรับว่าเห็นประโยชน์จากการที่โรงเรียนของท่านเข้าร่วมโครงการนี้ (เนื่องจากแสดงถึงความทันสมัยและเป็นประโยชน์ด้วยความเสมอภาคทาง การศึกษา)

- ซึ่งจะมีสัมพันธ์กันกับความพึงพอใจที่พบได้จากการวิจัย เช่น
- พึงพอใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการขยายโอกาสทางการศึกษา
 - พึงพอใจที่โรงเรียนของตนเข้าร่วมโครงการนี้
 - พึงพอใจต่อระบบการถ่ายทอดและความชัดเจน

ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการยอมรับนวัตกรรมของ Rogers ที่สามารถอธิบายได้อีกว่า นวัตกรรมการศึกษาหลายตัวด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมนั้น เป็นที่ยอมรับและสร้างความพึงพอใจให้กับกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากนวัตกรรมนี้มีคุณลักษณะครบทั้ง 5 ประการของนวัตกรรม ดังนี้

1. การได้ประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ (Relative Advantage)
2. ความสามารถเข้ากันได้ (Compatibility)
3. ความสลับซับซ้อน (Complexity)
4. ความสามารถในการนำไปทดลองใช้ได้ (Trial Ability)
5. ความสามารถในการสังเกตเห็นผลได้ (Observability)

แม้ว่าการยอมรับนวัตกรรมนี้จะเป็นการยอมรับนวัตกรรมแบบการตัดสินใจโดยผู้มีอำนาจ (Authority Decision) ซึ่งในที่นี้หมายถึง ผู้บริหารระดับสูงของโรงเรียน ตัดสินใจรับนวัตกรรมนี้มาปฏิบัติ ดังนั้นครูจึงต้องปฏิบัติตามนโยบายของโรงเรียน แต่การยอมรับนวัตกรรมในระดับบุคคล (Optional - Decision) อาจเกิดขึ้นภายหลังการได้ทดลองใช้ได้จริง การได้เห็นประโยชน์จากนวัตกรรมนี้ การเข้ากันได้กับสภาวะแวดล้อมที่เป็นอยู่ และไม่มี ความซับซ้อนจนยากแก่การนำมาปฏิบัติ ซึ่งจะนำมาซึ่งการตัดสินใจรับหรือไม่รับนวัตกรรมนี้มาปฏิบัติ (Contingent Innovation – Decision)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การศึกษาระบบการสอนทางไกล สามารถเอื้อประโยชน์ให้กับผู้เรียนได้จำนวนมากได้ในเวลาเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตาม ครูที่โรงเรียนปลายทางยังคงเห็นว่าเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว (One – Way Communication) ที่ผู้เรียนไม่สามารถโต้ตอบกลับไปได้ในทันทีทันใด และผู้สอนก็ไม่เห็นปฏิกริยาของผู้เรียน ทำให้ไม่สามารถประเมินด้วยการสังเกตได้ว่าผู้เรียนเข้าใจหรือไม่ ต้องอธิบายเพิ่มเติมอีกหรือไม่ ขณะเดียวกันผู้เรียนก็ไม่ได้มีส่วนร่วมเท่าใดนัก ดังนั้นทักษะการนำเสนอของครูผู้สอนที่โรงเรียนต้นทางจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เน้นรูปแบบการนำเสนอ ทำให้นักเรียนที่โรงเรียนปลายทางได้รู้สึกถึงการมีส่วนร่วมมากขึ้น พยายามจัดการเรียนการสอนให้น่าสนใจยิ่งขึ้นกว่าการเรียนการสอนแบบปกติในห้องเรียนมากขึ้น และสื่อสารกับนักเรียนที่โรงเรียนปลายทางมากขึ้น สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เหมือนอยู่ในห้องเรียนเดียวกัน เช่นเดียวกับการชมโทรทัศน์หรือฟังรายการวิทยุ ที่ผู้ชมและผู้ฟังจะรู้สึกคล้อยตาม และมีส่วนร่วมกับการรายการต่าง ๆ ไปด้วยนั่นเอง

2. จากผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมการใช้สื่อการสอนในโครงการ ฯ ในการติดต่อกลับไปยังโรงเรียนต้นทางการสนับสนุนให้โรงเรียนมีเครื่องมือสื่อสารที่เพียงพอ และควรสนับสนุนให้มีการติดต่อกลับไปยังโรงเรียนต้นทางทันที ในกรณีที่มีคำถาม ขณะเดียวกันทางมูลนิธิฯ ก็ควรพัฒนารูปแบบการติดต่อกลับไปยังโรงเรียนต้นทางให้สะดวกทันสมัยเช่นเดียวกับการ phone in จากผู้ฟังหรือผู้ชมรายการวิทยุและโทรทัศน์ที่สามารถโทรเข้าไปร่วมสนุกกับรายการต่าง ๆ ได้

หากเป็นโรงเรียนที่มีเครื่องมือสื่อสารไม่เพียงพอ ทางโรงเรียนควรมหาเครือข่าย (net work) หรือหาผู้สนับสนุนจากภายในท้องถิ่น เช่น การขอการสนับสนุนจากผู้จำหน่ายโทรทัศน์มือถือในท้องถิ่น เพื่อให้การสนับสนุนทางการศึกษา และจากการวิจัยในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่า การประชาสัมพันธ์สินค้านี้ได้ผลที่สุด ก็คือ การให้การสนับสนุนทางการศึกษาแก่นักเรียนในชนบทโดยเฉพาะนักเรียนในชนบทห่างไกล

3. จากผลการวิจัยพบว่า การติดต่อกลับไปยังโรงเรียนต้นทางของครูกลุ่มตัวอย่าง นั้นอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ซึ่งในการติดต่อกลับนั้น อาจมีข้อจำกัดทำให้ไม่สามารถติดต่อกลับไปได้ทันที แต่ครูก็สามารถจะติดต่อกลับไปภายหลังได้ เพราะจากผลการวิจัยครูเองก็คาดหวังในระดับค่อนข้างสูงกว่าตนเองจะได้รับข้อมูลและความรู้เพิ่มเติมจากโครงการนี้ ดังนั้น feed back ของครูที่โรงเรียนปลายทางจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนระบบนี้ แม้จะเป็น Delay feedback) ก็ตาม

4. โครงการนี้จะสามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายด้วยกัน ซึ่งได้แก่ กรมสามัญศึกษา ครูที่โรงเรียนปลายทาง และมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

โดยต้องอาศัยความร่วมมือจาก กรมสามัญศึกษา ในการสนับสนุน การจัดสรรงบประมาณให้กับทางมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และโรงเรียนปลายทาง เพื่อจะได้มีความพร้อมในการพัฒนา ปรับปรุง และจัดการศึกษาระบบนี้ให้ดียิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จาก ลูกครูที่ออกจากกรมสามัญฯ ไปยังมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม แต่ในขณะเดียวกัน กรมสามัญศึกษาก็ต้องสนับสนุนทางด้านงบประมาณให้กับโรงเรียนปลายทาง และกำกับดูแล ส่งการไปยังครูที่โรงเรียนปลายทาง ให้พร้อมรับนวัตกรรมการศึกษาระบบนี้ และมีทัศนคติที่ดีต่อการนำสื่อการสอนชนิดนี้มาใช้ ในฐานะสื่อการสอนชนิดหนึ่ง รวมทั้งพยายามใช้ประโยชน์จากสื่อการสอนชนิดนี้ให้เต็มที่และเกิดประโยชน์สูงสุด

ส่วนครูที่โรงเรียนปลายทางก็ต้องพยายามนำนวัตกรรมการศึกษาระบบนี้มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของแต่ละโรงเรียน เพื่อขจัดปัญหาความแตกต่างของนักเรียนในโรงเรียนต่างๆ และเปิดใจกว้างยอมรับการเปลี่ยนแปลง (Change) โดยไม่มีอคติ รวมทั้งการให้ข้อมูล / ปฏิกริยาตอบสนอง (Feedback) คำเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงรูปแบบรายการ เพราะครูที่โรงเรียนปลายทางคือ ผู้ที่รู้ว่า ปัญหาที่แท้จริงของการนำระบบนี้มาใช้คืออะไร เช่น ปัญหาการไม่สามารถสื่อสารติดต่อกลับไปยังโรงเรียนต้นทางได้อย่างทันที (One -Way Communication) เมื่อครูที่โรงเรียนปลายทางทราบถึงปัญหาเหล่านี้ ควรจะมีการเสนอแนะวิธีแก้ไขกลับไปยังมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมทันทีเพื่อจะได้แก้ไข และปรับปรุงต่อไป

ในขณะที่เดียวกันมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมก็ต้องเปิดใจกว้าง และรับฟังข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำมาปรับปรุงเนื้อหา และรูปแบบการนำเสนอ ให้ทันสมัย และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนทุกคน

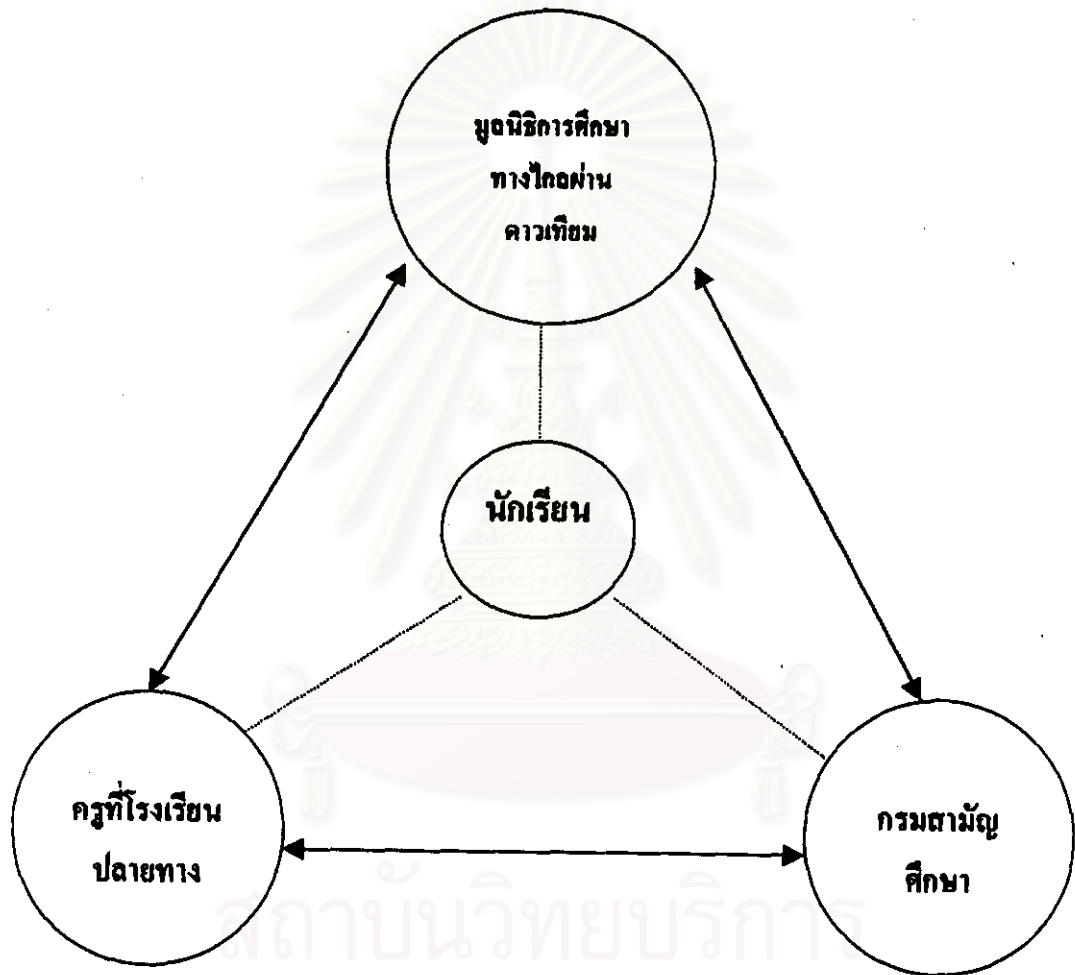
จะเห็นได้ว่าในทุกขั้นตอนของความร่วมมือนั้น ทุกฝ่ายต้องสื่อสาร ประสานงาน และสามารถปรึกษาหารือกันได้ตลอดเวลา ดังลูกศรที่สองทางที่เชื่อมโยงมิติของการสื่อสารของทุกฝ่าย

ดังนั้นความร่วมมือของทุกฝ่ายอย่างจริงจัง จะเป็นกลไกสำคัญในการขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กไทยอย่างทั่วถึง และสอดคล้องกับ พ.ร.บ การศึกษาแห่งชาติ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ดังเส้นประที่แสดงให้เห็นถึงการร่วมมือของทุกฝ่ายเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนผู้เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบจำลองความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ และใช้วิธีการส่งทางไปรษณีย์ ผู้วิจัยจึงไม่มีโอกาสได้สัมผัสกับครูผู้ตอบแบบสอบถามโดยตรง ดังนั้น เพื่อให้การวิจัยเกี่ยวกับความคาดหวัง ความพึงพอใจ และการยอมรับนวัตกรรมมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ควรได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในเรื่องของปัญหาและอุปสรรค แนวทางแก้ไขร่วมกันของนักการศึกษา ประสิทธิภาพ เทคนิคการสื่อสารทางไกล ผ่านดาวเทียม ควบคู่กันไปด้วย

2. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่ม ครู-อาจารย์ เท่านั้น หากมีการทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มนักเรียน และนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบกัน อาจได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์มากขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย